

2.6. Bidra till att skydda den biologiska mångfalden, stärka ekosystemtjänster samt bevara livsmiljöer och landskap

2.6.1. Nuläge

Landskap

Finland har ratificerat Europeiska landskapskonventionen, som förpliktar till skydd, skötsel och planering av landskap. Arbetet för att bibehålla landsbygdslandskapet är i hög grad kopplat till främjandet av den biologiska mångfalden, och det grundar sig på EU:s strategi för biologisk mångfald fram till 2020, på den nationella strategin för biologisk mångfald, baserad på EU-strategin, på det handlingsprogram som utarbetats på basis av den nationella strategin och på EU:s habitatdirektiv och fågeldirektiv.

Totalt 156 värdefulla landskapsområden har inventerats i Finland. De är de mest representativa kulturlandskapen på vår landsbygd och deras värde baserar sig på den mångformiga kulturpåverkade naturen, det hävdade jordbrukslandskapet och det traditionella byggnadsbeståndet (Miljöministeriet 1995, Miljöförvaltningens gemensamma webbtjänst 2019). Eftersom den boreala skogen dominerar landskapet i Finland (endast cirka 7 % av markarealen är åkermark och åkerskiftena är i genomsnitt mindre än 3 ha) och öppna ytor lätt växer igen, bildar de öppna jordbrukslandskapen en ekologiskt, kulturellt och landskapsmässigt viktig minimifaktor, som behöver vårdas. Landskapets struktur varierar regionalt från de mer omfattande odlingsområdena i södra och västra Finland till de mycket småskurna och skogsdominerade jordbrukslandskapet i norr. Om jordbruket fortsätter i hela landet och insatser görs för att trygga förutsättningarna för boende och näringsidkande på landsbygden finns det möjlighet att bevara det öppna kulturlandskapet och samtidigt dra nytta av landskapsvärdena, bland annat som en attraktionskraft i främjandet av turismen.

I landskapsprogrammet har det under flera programperioder ingått åtgärder genom vilka landskapsvärden kunnat främjas. Under finansieringsperioden 2014 - 2020 har betydande skyddade landskapselement i anslutning till åkrar, såsom skyddade träd och trädgrupper, varit stödberättigande genom tvärvillkoren och utgjort en del av arealerna med ekologiskt fokus i det direkta stödet förgröningsstöd. Rådgivningsorganisationer och privata rådgivare ger råd om landskapsvård, och jordbrukarna har också kunnat få råd genom finansiering från Neuvo2020-systemet.

Bakgrundsindikatorer:

C.21: Agricultural land covered with landscape features (Jordbruksland med landskapsdrag): *ännu inte tillgängliga*

NB! En innehållsbeskrivning av bakgrundsindikatorn C.21 "Agricultural land covered with landscape features" är inte tillgänglig.

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Finlands åtgärder för att förbättra den biologiska mångfalden och upprätthålla ekosystemtjänsterna relaterade till mångfalden bygger på EU:s strategi för biologisk mångfald 2020 och den nationella strategin och det nationella handlingsprogrammet för bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden, EU:s habitat- och fågeldirektiv samt de på dessa direktiv baserade nationella hotbedömningarna av biotoper och arter. Strategin och det handlingsprogram som stöder den genomför konventionen om biologisk mångfald (CBD). När det gäller ekonomiskogarna kompletterar den nationella skogsstrategin 2025 och METSO-programmet strategin och handlingsprogrammet som nämns ovan. Bekämpningen av främmande arter grundar sig på den nationella strategin för främmande arter och dess handlingsprogram samt den nationella lagen om främmande arter.

Fastlandsfinland och Åland har i enlighet med sina behörigheter egen separat lagstiftning om miljön och naturskyddet. Insatser för att skydda biologisk mångfald görs både i och utanför skyddsområden genom olika naturskyddsåtgärder. Ett av Aichi-målen, som hänför sig till konventionen om biologisk mångfald (CBD), är att 17 procent av mark- och insjöområdenas totala yta ska vara skyddad. I Finland har detta mål uppnåtts. I Finlands femte CBD-landrapport konstateras att minst 18 procent av den totala arealen av mark- och insjöområdena i Finland är skyddad. Av Finlands skogars areal är 12 procent skyddad. Dessutom har olika markägargrupper betydande skogsområden som tills vidare inte har använts för skogsbruk och inte ingår i skyddsstatistiken. En negativ sak är att skogarnas skyddsareal är koncentrerad till norra Finland. I enlighet med konventionen om biologisk mångfald pågår i Finland ett arbete med att definiera och identifiera objekt som inte ligger i ett skyddsområde men främjar mångfalden (OECM-områden).

Jordbruksnaturens mångfald är oupplösligt kopplad till jordbruket, i synnerhet till boskapskötseln med betande djur. Objekten i jordbruksnaturen, både i och utanför skyddsområdena, kräver att de öppna ytorna bevaras och att det bedrivs kontinuerlig, långsiktig vård i stället för traditionellt skydd genom fredning. Det viktigaste vårdarbetet utförs av jordbrukarna, särskilt boskapsuppfödarna, som sköter objekt som är betydelsefulla i fråga om mångfalden och landskapet. På statens marker genomför Forststyrelsen systematisk vård av vårdbiotoper genom att bedöma behovet av vård i objekten och samordna arbetet, som jordbrukare utför, till exempel genom de miljöavtal som hör till landsbygdsprogrammet. När det gäller vården av biotoper i skyddade områden som omfattas av naturvårdslagen har också NTM-centralerna ett samordningsansvar. År 2020 inledde miljöministeriet projektet Helmi, ett omfattande projekt för skydd och återställande av hotade livsmiljöer. Genom livsmiljöprogrammet Helmi har det satts upp mål för NTM-centralerna och Forststyrelsens Naturtjänster. Målen ska vara uppfyllda före utgången av 2023. Målet är att skydda 20 000 hektar och restaurera 12 000 hektar myrmark, restaurera 80 fågelvatten och våtmarker, vårda 15 000 hektar vårdbiotoper och 600 skogliga livsmiljöer samt restaurera 200 småvatten- och strandnaturområden. Avsikten är också att i Helmi-programmet sätta upp mål för 2030.

I de livsmiljöer som jordbruket skapat och som det upprätthåller har flera vilda djur-, växt- och svamparter sin hemvist. Arterna har dragit nytta av det traditionella jordbruket och är beroende av det. I det traditionella jordbruket betade boskap på naturliga betesmarker - stränder, ängar, hagar och skogar. Vinterfodret skaffades främst genom att bärga hö på naturliga ängar och dikesrenar och genom hamling av lövträd. Att arter och biotoper blivit hotade hör främst ihop med att sådana aktiviteter upphört på grund av omstruktureringen av jordbruket. Mängden betande boskap har minskat, boskapsuppfödningen har koncentrerats till stora enheter och det används färre naturbetesmarker, även åkermarker. Att bärga hö på naturängar för att skaffa foder har i praktiken upphört. Av vårdbiotopernas naturtyper klassificerades 93 procent (37 st.) som hotade i hotbedömningen 2008 (Schulman et al. 2008). I denna hotbedömning klassificerades alla vårdbiotopers naturtyper som hotade. När det gällde utvecklingstrenden ansågs att 76 procent kommer att försämrats ytterligare inom en snar framtid, medan läget för 12 procent ansågs stabilt i hela landets resultat (Lehtomaa et al. 2018). Enligt bedömningen av hoten mot arterna är var nionde art i Finland hotad (Hyvärinen et al. 2019). Av de hotade arterna har 24,4 procent sin hemvist i vårdbiotoper och andra miljöer som människan förändrat. Att öppna områden blir slutna är den främsta orsaken till att 700 arter är hotade eller kommer att utrotas. För 59 arter i vårdbiotoperna, det vill säga ängar och betesmarker, har situationen utvecklats i fel riktning på grund av att dessa typer av marker vuxit igen. För 38 arter har situationen emellertid förbättrats.

De traditionella landskapen inventerades i Finland 1991–1998, men inventeringen var inte omfattande. År 2000 bedömde den arbetsgrupp som tillsatts för vården av kulturlandskap att målet bör vara att en yta på 60 000 ha ska vårdas (Salminen & Kekäläinen 2000). En ny inventeringsrunda startade 2019, och den kommer att fortsätta som en del av det ovannämnda Helmi-programmet. Vården av vårdbiotoperna har finansierats via landsbygdsprogrammet redan under flera programperioder. Ersättning för vård av jordbruksnaturens mångfald och landskapet och ersättning inom ramen för motsvarande, ännu gällande avtal som ingåtts under tidigare perioder betalades för sammanlagt 33 120 hektar år 2019. Avtalsarealen har vuxit i jämn takt under programperioden 2014–2020. Graderingen av ersättningsnivåerna har bidragit till att objekt som hör till de mest värdefulla i fråga om naturvärden har börjat vårdas. Dessa avtal innebär en viktig satsning på tryggheten av jordbruksnaturens mångfald på gårdarna och även i många naturskyddsområden. Medvetenheten om vikten av mångfald har ökat och ämnet har kommit upp allt oftare, bland annat i media. Rådgivning relaterad till

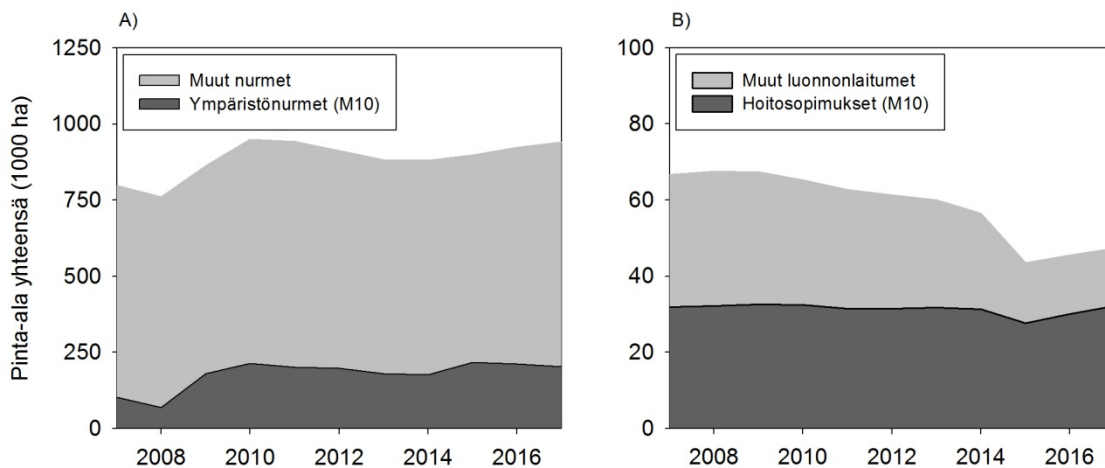
mångfalden har funnits tillgänglig via systemet Neuvo2020. Att bestånden av stora rovdjur stärkts och spridits till olika platser i Finland har under de senaste åren gjort det allt svårare att genomföra betesgång i avtalsområdena. I vissa av objekten har det varit möjligt att fortsätta med betesgång med hjälp av viltstängsel, men i vissa objekt, särskilt i avlägsna och svårtillgängliga objekt, har man slutat med betesgången för att inte äventyra de betande djurens välbefinnande.

För att bekämpa avskogningen i Finland har stöd börjat beviljas för beskogning av impedimentmarker, som varken är jordbruksmark eller skog. Till dessa områden kan hör tidigare jordbruksinfluerade områden som är värdefulla på grund av mångfalden. När gränser fastslogs för stödsystemet tog man hänsyn till att beskogning inte bör stödjas i objekt som är betydelsefulla för mångfalden.

Enligt hotbedömningen av biotoperna är 76 procent av Finlands skogsbiotoper hotade, om granskningen även innefattar jämförelser med den förindustriella tiden. Enligt kriterierna för ett kort tidsperspektiv (läget för 50 år sedan) är 41 procent av skogsbiotoperna hotade; av dessa hör elva till lundarna, tre till moskogarna och en till speciella typer av skogar. Enligt den femte bedömningen av hotade arter i Finland har 833 hotade arter sin hemvist främst i skogar. Av alla hotade arter har majoriteten (31 %) sin hemvist i skogar. De hotade arternas andel av de bedömda arterna är dock liten (9 %) i skogarna jämfört med andra livsmiljöer. Detta beror på att antalet hotade skogsarter är stort, eftersom det också finns många skogsarter. Det har dock fortfarande skett mer äkta negativa klassförändringar (142 arter) än positiva (115 arter). Tack vare utvecklingen av skogsbruksmetoderna och verksamhetsmodellerna var det år 2019 möjligt att avföra cirka 30 tidigare hotade arter från förteckningen över hotade arter. Enligt den riksomfattande skogsinventeringen (VMI) har mängden döda träd ökat i södra Finland på 2000-talet.

Våtmarkerna är viktiga för den biologiska mångfalden. De flesta av Finlands våtmarker ligger i jord- och skogsbruksområden. Finland är ett viktigt förökningsområde för många av de sjöfågelarter som förekommer inom EU, men de häckande bestånden av flera arter har minskat. Oskötta våtmarker växer igen med tiden och små rovdjur försvagar produktionen av fågelungar. I enlighet med Ramsarkonventionen om skydd av våtmarker har 49 Ramsarskyddsområden inrättats i Finland, och dessa ingår också i Natura 2000-nätverket. Men för att det ska vara möjligt att främja våtmarksnaturen krävs också ett mångsidigt våtmarksnätverk utanför skyddsområdena. Avsikten är att som en del av programmet Helmi återställa betydande fågelvatten.

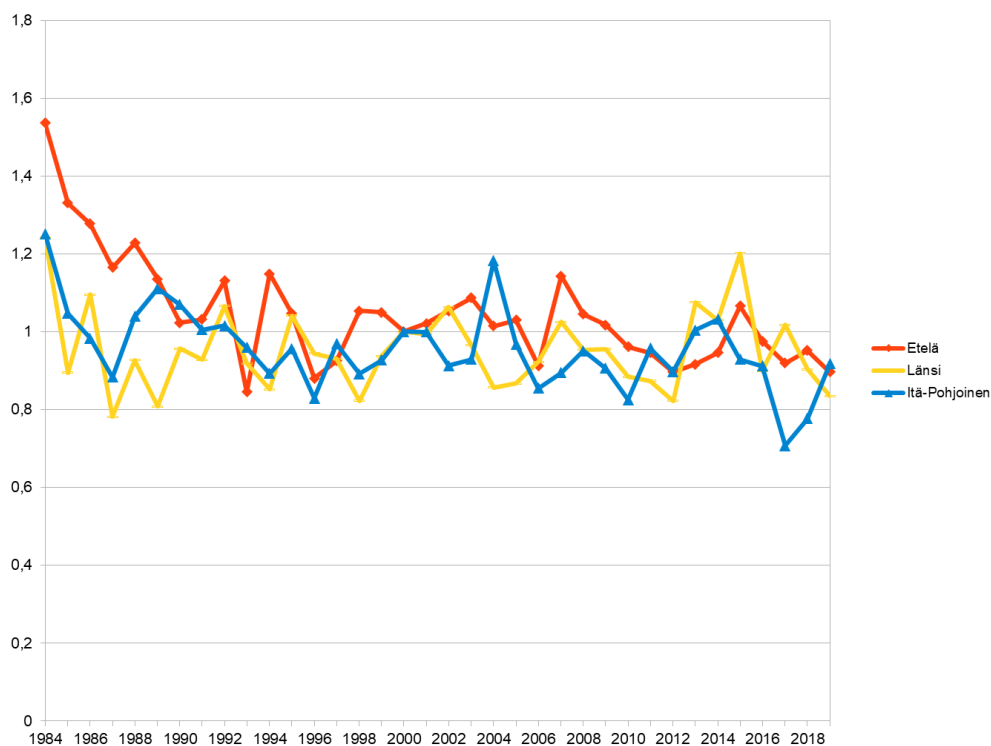
Till åkernaturens mångfald hör arter som drar nytta av odlade åkrar, trädor, dikesrenar och åkrarnas kantzoner. Åkernaturens mångfald främjas av en mångsidig odling, ett stort antal olika slag av vallar och trädor, långlivade vallar, odling av växter som vilt, fältfåglar, pollinerare och andra insekter drar nytta av, iakttagande av de allmänna principerna för integrerad bekämpning (IPM) vid växtskydd, ekologisk produktion, betesgång och främjande av växttäckte vintertid på åkrarna. Den totala arealen av olika vallar i Finland har legat på samma nivå under ganska lång tid, men vallarna och trädorna är regionalt koncentrerade. Åkerrensarealen har minskat, men är fortfarande relativt stor, då åkerskiftens medelstorlek är 2,3 hektar och landskapsstrukturen är splittrad. Landskapsstrukturen är mindre skogsdominerad i landets södra del och vid västkusten. Antalet naturbetesmarker som inte omfattas av ett skötselavtal har minskat (Heliölä et al. 2019). Arealen av marker med växttäckte vintertid har ökat tack vare åtgärder som genomförts genom en miljöförbindelse inom landskapsprogrammet. Den graderade ersättningsnivån för växttäckte vintertid har uppmuntrat jordbrukarna att öka arealerna med växttäckte. Den allmänna utvecklingen av åkernaturens mångfald bromsas upp av ensidigheten i växtföljden, som bland annat beror på att husdjursproduktionen och växtodlingen separerats från varandra, på att det finns så få arter och sorter som kan odlas i norra förhållanden, på att odlingssäkerheten är sämre för specialgrödor och på att den förädlade industrin koncentrerats. Även det att gårdarna i genomsnitt är små är negativt med tanke på detta, då det inverkar på möjligheten att producera och lagra produktionspartier som är tillräckligt stora för att produktionen ska vara logistiskt lönsam.

Figur 2.6.1: Sammanslagna arealer av A) vallar och B) naturbetesmarker i Fastlandsfinland 2007–2017. Figuren visar arealer som upprätthållits med hjälp av miljöersättning och andra arealer, och arealerna summeras i figurerna.

En mångfald av växtarter erbjuder levnadsförhållanden för en mångfald av insektsarter, som i sin tur tillhandahåller ekosystemtjänster för växtproduktionen genom pollinering och förekomst av rovinsekter. Finlands Biodlares Förbund ger uppdaterad information om biodlare som erbjuder pollinerings tjänster på olika håll i landet. Det är inte möjligt att ge någon uppskattning av hur antalet pollinerare utvecklats i Finland, eftersom det först 2019 i ett forskningsprojekt började utredas hur man kunde organisera en omfattande uppföljning av pollinerarna. Enligt tillgängliga övervakningsdata om dagfjärilarna varierar arternas förekomst avsevärt från år till år (figuren). För några av arterna har bestånden minskat, för andra stärkts. Till Finland har också sydliga arter spridit sig (Miljöförvaltningens gemensamma webbtjänst 2019).

Enligt övervakningsdata som gäller allmänna landfåglar och baserar sig på en allmän europeisk linjetaxering minskade fågelbeståndet i Finlands jordbruksmiljö betydligt ända till mitten av 1990-talet. Under 2000-talet har minskningstakten avtagit, men beståndet har inte börjat öka. Enligt Eurostats statistik är värdet på bakgrundsindikatorn ”fältfågelsindexet” 81,7. En regional analys av förändringarna av bestånden visar att bestånden i olika delar av landet varierar i någon mån på olika sätt från år till år, men någon tydlig skillnad mellan landsdelarna finns inte (figuren). I övervakningen av fåglarnas utveckling i jordbruksområdena har olika metoder gett något olika resultat. När det gäller flyttfåglarna inverkar också förlusterna under flyttningen på beståndets utveckling. Cirka 40 häckande fågelarter är beroende av jordbruksmiljön. Jordbruksmiljön är viktig inte bara för de egentliga åkerarterna utan också för arter som häckar på åkerkanter, i skogar och i våtmarker samt för flyttfåglarna som rast- och matplatser. På grund av förändringar i jordbruket har livsmiljöer försvunnit och försämrats, vilket inverkar negativt på i synnerhet storspoven, hussvalan och gråsparven.

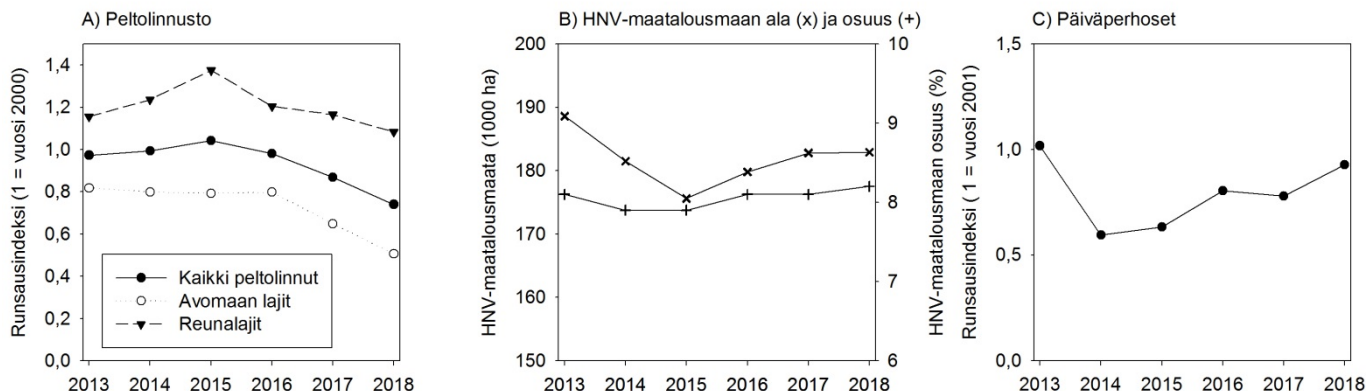
Figur 2.6.2: Utvecklingen av fågelindexet separat för södra, västra och östra-norra Finland (Naturhistoriska centralmuseets linje- och punkttaxering 2019).

Skördeförlusterna orsakade av gäss, tranor och svanar har ökat betydligt, vilket beror på att deras bestånd vuxit och fåglarnas flyttvägar förändrats så att de går längre upp i landet. En annan orsak är att tidpunkten för flyttningen förändrats. I synnerhet skadorna på odlingar orsakade av vitkindad gås på våren och hösten har ökat betydligt - år 2019 uppgick de till långt över en miljon euro. Skadorna förväntas fortfarande öka mycket längs flyttvägarna, särskilt i östra Finland, eftersom beståndet har goda förutsättningar att ytterligare växa och fåglarna blir snabbt vana vid olika metoder som används för att jaga bort dem. Miljöministeriet håller på att reformera författningarna om ersättning för skador orsakade av fridlysta djur.

<u>Bakgrundsindikatorer:</u>	2010	2014	2018	
C.35: Farmland birds index (FBI):	89.20	95.04	78.64	Index 2000=100

Den indikator som uttrycker förändringar i arealen av jordbruksmark med höga naturvärden (HNV-jordbruksmark) är i Finland ett poängsättningssystem där ett referensvärde beräknas för varje gård. Indikatorn har beräknats sedan år 2006. HNV-jordbruksmarkens relativa andel av den utnyttjade jordbruksarealen har minskat efter hand som kreatursskötseln minskat och spannmålsodlingsarealen ökat. Indikatorns värde minskade fram till år 2015. Åren 2016 och 2017 började indikatorns värde öka en aning. Förändringen beror sannolikt på att antalet olika vallbevuxna ytor har börjat öka. I synnerhet arealen av skiften där ensilage produceras har ökat, men också arealen av mångfaldsåkrar och skydds zoner, vilka omfattas av miljöersättningen. Indikatorn lämpar sig för identifiering av delmängden gårdar med de högsta naturvärdena, men inte för att värdesätta alla gårdar utifrån naturvärden.

Figuren visar de kvantitativa värden som erhöles för 2013 - 2018 utifrån de genomslagsindikatorer som användes vid utvärdering av landsbygdsprogrammets senaste programperiod (Heliölä et al. 2019).

Figur 2.6.3: Utvecklingen av tre genomslagsindikatorer som användes vid utvärdering av programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2013–2018. A) fältfåglar, totalt och fördelade på arter som häckar på öppna marker respektive åkerkanter, B) antal HNV-jordbruksmarker i Fastlandsfinland (ha) samt dess andel av jordbruksmarken (% av UAA) och C) dagfjärilar i jordbruksområden.

När det gäller direktivbiotoperna påverkar jordbrukspolitiken olika vårdbiotopers naturtyper. En del av dessa är mycket små till ytan och koncentrerade till skyddsområden. Av de direktivarter som förekommer i Finland har endast fågelarterna någon större koppling till de livsmiljöer som påverkas av jordbrukspolitiken.

Bakgrundsindikatorer:

C.36: Percentage of species and habitats of Community interest related to agriculture with stable or increasing trends: *ännu inte tillgängliga*

NB! En innehållsbeskrivning av bakgrundsindikatorn C36 ”Percentage of species and habitats of Community interest related to agriculture with stable or increasing trends” är inte tillgänglig.

Åtgärder i landsbygdsprogrammet 2014–2020

Inom landskapsprogrammet har man under finansieringsperioden 2014 - 2020 främjat landskapets och naturens mångfald genom miljöersättningar, ekologisk produktion, kompensationsersättningar, icke-produktiva investeringar, utbildning, information, rådgivning, samarbetsprojekt och Leaderkonceptet.

Kompensationsersättningarna har möjliggjort fortsatt jordbruksproduktion i hela landet, och därmed har landskapet på landsbygden förblivit öppet, vårdat och lämpligt som livsmiljö för jordbruksnaturens arter. I Finland, där skogen genom sin 70-procentiga andel av arealen dominerar landskapet och där den öppna jordbruksmarken upptar bara sju procent av arealen, har den öppna jordbruksmarken en betydande diversifierande effekt på landskapet och arterna.

Genom miljöförbindelserna, som omfattas av miljöersättningarna, har det skapats bestånd av ängs-, vilt- och landskapsväxter (förbindelsearealen 21 497 ha år 2019) och naturvårdsåkrar med vall (förbindelsearealen 59 908 ha år 2019), som ska skötas med hänsyn till metoder som upprätthåller mångfalden. Åtgärden växttäckte vintertid genomfördes på en större areal än under föregående programperiod och omfattade cirka 1,42 miljoner hektar under perioden 2014–2020. Genom miljöavtal, som omfattas av miljöersättningarna, har följande objekt skötts på ytor utanför åkermark: vårdbiotoper, naturbeten samt skogsdungar och kantzoner som diversifierar åkerlandskapet (avtalsarealen 33 120 ha år 2019) samt våtmarker (avtalsarealen 1 249 ha år 2019). Genom miljöavtalen har också tran-, gås- och svanfält anlagts för att fåglar som flyttar i stora skaror ska ha platser där de kan äta och vila (avtalsarealen 845 ha år 2019). Genom icke-produktiva investeringar har 152 vårdbiotoper grundrestaurerats och 136 våtmarker anlagts.

Att den totala arealen med ekologisk produktion ökat har varit gynnsamt för växt- och djurarterna i jordbruksnaturen, särskilt för fåglarna. Även ersättningarna för djurs välbefinnande har varit gynnsamma för mångfalden i jordbruksnaturen, då de ökat betesgången. Utbildning och information, rådgivning och samarbete har ökat aktörernas medvetenhet och kunskap om biologisk mångfald. Genom åtgärden utveckling av byarna

och deras tjänster, samarbetsätgårderna och Leaderkonceptet har det i samverkan och lokalt genomförts projekt som främjar mångfalden. Det huvudsakliga målet med dessa projekt är ofta något annat än att främja mångfalden, men de har ändå lokalt haft en gynnsam inverkan på mångfalden.

Genetisk mångfald har främjats genom åtgärder inriktade på att bevara lantraser och ursprungsväxter, särskilt genom miljöavtal om uppfödning av lantraser.

Som viktiga åtgärder för främjande av mångfalden identifierades vid utvärderingen av landsbygdsprogrammet (Heliölä (red.) 2019) miljöersättningssystemet och särskilt dess åtgärder som gäller traditionsbiotop och naturbetesmarker, åtgärder som ökar den vallbevuxna ytan, ekologisk produktion och kompensationsersättning som upprätthåller existensen av jordbruksareal. Av de enskilda åtgärderna bedömdes att miljöavtalet om skötsel av jordbruksnaturens mångfald och landskapet varit särskilt viktigt, eftersom det använts för att sköta största delen av naturbetesarealen i Fastlandsfinland. Även det att cirka 60 procent av Natura-områdenas naturbetesareal omfattas av denna avtalstyp har betydelse. Landsbygdsprogrammets åtgärd för uppfödning av lantraserna har också varit den viktigaste finansieringskällan för bevarandet av lantraserna. En betydande del av särskilt populationerna av nötkreatursraserna och de finska lantrasfåren upprätthålls genom stödsystemet. Den ekologiska produktionen har konstaterats främja i synnerhet fältfåglarna. Finansiering i projektform har vid en övergripande granskning uppskattats ha en ringa inverkan på främjandet av mångfalden (Heliölä (red.) 2019).

Ekologisk produktion

År 2019 hade de åkrar som odlades ekologiskt och som omfattades av ekotillsynen en total areal om 306 756 ha, det vill säga 13,5 procent av åkerarealen. 5 036 gårdar omfattades av den övervakade ekologiska produktionen. Av dessa bedrev 1 039 ekologisk husdjursproduktion. Alla ekologiska gårdar som omfattas av tillsyn har inte ingått en förbindelse om ekologisk produktion som ger ersättning. De ekologiska gårdarna hade en genomsnittlig areal på cirka 61 hektar, vilket är större än den genomsnittliga gårdsstorleken. Den genomsnittliga åkerarealen för mjölkgårdar som bedriver ekologisk produktion var hela 134 hektar (källa: [Livsmedelsverket](#) 2019).

Tabell 2.6.1: Utveckling av de arealer som omfattats av tillsynen av ekologisk produktion 2010–2019. I statistiken för 2019 ingår den areal om 3 891 ha där ekologisk produktion bedrivs på Åland (Livsmedelsverket 2019).

År	Areal med ekologisk produktion ha
2019	306 756
2018	296 645
2017	259 451
2016	240 614
2015	224 615
2014	212 653
2013	206 170
2012	197 751
2011	184 768
2010	170 876

Den ekologiska produktionen bidrar till jordbruksnaturens mångfald, eftersom inga syntetiska växtskyddsmedel används. I synnerhet de gårdar som bedriver ekologisk husdjursproduktion har varit gynnsamma för fåglarna. År 2019 betalades ersättning för ekologisk produktion för nästan 271 000 hektar. Sedan 2015 har arealen ökat med cirka 70 000 hektar. I jord- och skogsbruksministeriets program för ekobranschen anges som mål att 20 procent av arealen ska odlas ekologiskt 2020. Målet i landsbygdsprogrammet för 2014–2020 är att det har ingåtts förbindelser om ekologisk produktion för erhållande av ersättning för 16 procent av arealen. Trots att arealen har ökat betydligt har

produktionsmängderna inom den ekologiska produktionen ökat endast en aning. På mer än 60 procent av den ekologiskt odlade arealen odlas vall, och endast en del av denna areal används av gårdar som bedriver ekologisk husdjursproduktion. Att producera avsalugrödor ekologiskt är svårt i Finlands förhållanden. Dessutom förekommer det varje år att ekologiskt odlade avsalugrödor inte blir skördade (Koivisto 2019). Det är främst havre som odlas som avsalugröda. De organiskt producerade spannmålsens andel av den totala skörden är liten (tabell). Typiska grödor som odlas inom den ekologiska produktionen är blandsäd och färsk spannmål, som också odlas för användning som foder. När det gäller ärter och bondbönor står de ekologiskt odlade för nästan 15 procent av den totala skörden. Den areal på vilken frilansgrönsaker odlas ekologiskt är fortfarande liten (cirka 1 400 ha år 2019), men den har klart ökat under programperioden 2014–2020, då det blev möjligt att få förhöjd ekologisk ersättning för dem. År 2019 fanns 63 ekologiska biodlare i Finland, och totalt 5 483 bisamhällen producerade ekologisk honung.

Tabell 2.6.2: Arealer där ekologiskt producerade produktionsväxter skördas, skördarnas storlek och skördarnas andel av den totala skörden av dessa växter i Finland 2019 (Naturresursinstitutet 2019). Godkänd ekologisk produktionsareal (Livsmedelsverket 2019)

	Produktionsareal (1 000 ha)*	Skördeareal (1 000 ha)	Skörd (milj. kg)	Den ekologiska produktionens andel av den totala skörden (%)
Vete totalt	7	6,8	17	1,9
Råg	4,7	4,8	9,1	5
Korn totalt	7,5	6,9	17,1	1
Havre	33,4	31,6	76,5	6,5
Blandsäd totalt	13,5	8,8	21,1	42,9
Rybs och raps	2,2	1,5	1	2,4
Potatis		0,8	12,7	2,1
Ärta	2,9	2,6	5	14,9
Åkerböna	3,3	2,8	4,3	14,3
Torrhö		16,2	50,8	12,7
Ensilage totalt		127,2	1477,3	16,1
Färsk spannmål totalt		9,8	58,4	10,8
Produktionsvallar totalt	162,3			

* Livsmedelsverkets statistik över godkänd ekologisk produktionsareal (inga separata uppgifter för de olika typerna av vall och inte heller för potatis)

Bakgrundsindikatorn C.32 "Jordbruksområde med ekologiskt jordbruk" är 11,4 % i EU:s dashboard-statistik för år 2017.

Bakgrundsindikatorer:				
C.32 Agricultural area under organic farming:	2012	2015	2017	2018
certified area	161190	192160	216514	235597
in conversion area	36561	33075.00	42757.00	61845
total	197751	225235.00	259271	297442 ha UAA

Jämfört med andra europeiska länder används inte särskilt mycket växtskyddsmedel i Finland. Nuläget i fråga om växtskyddsmedlen behandlas i behovsanalys 2.5.

Natura 2000-områden

Finland genomför åtgärder enligt Prioritized Action Framework (PAF), som hör samman med Natura 2000. Åtgärderna anges i det nationella PAF-programmet. I Finland samordnas planeringen av skötseln och användningen av Natura-områdena av enheten Naturtjänster vid Forststyrelsen.

97 procent av Finlands Natura 2000-områden är naturskyddsområden som inrättats genom nationella beslut och som innefattar mark-, vatten- och kulturbiotoper. Natura-nätverkets areal utgör cirka 14,4 procent av Finlands markareal (4,9 miljoner ha). Av detta utgör ca 75 procent (ca 3,6 miljoner ha) landområden. Sammanlagt 78 procent av områdena ägs av staten, medan 22 procent ägs av enskilda. Tryggandet av naturvärdena i Natura 2000-områdena kan också basera sig på skogslagen, marktäktslagen eller markanvändnings- och bygglagen. Områdena av detta slag omspannar sammanlagt ca 100 000 hektar, av vilket 30 000 hektar är i privat ägo. Enligt uppgifter i åkerskiftesregistret om Fastlandsfinland ligger 2 900 Natura 2000-objekt på jordbruksmark. Dessa har en areal om totalt 5 500 hektar, vilket utgör 0,35 procent av den jordbruksmark som brukas. Dessutom finns det i Natura-områden, som inte är jordbruksmark, naturtyper som räknas till vårdbiotoperna och som påverkas av jordbruket och kräver skötsel.

I Eurostats statistik är bakgrundsindikatorn C.19 "Jordbruksproduktion på Natura 2000-områden" 1,2 % av den tillgängliga jordbruksytan.

<u>Bakgrundsindikatorer:</u>	2010	2014	2016	2017
C.19: Farming in Natura 2000 areas:	0.83	1.20	1.22	1.22 % UAA

Skötseln av Natura 2000-objekt som är vårdbiotoper och naturbeten har finansierats huvudsakligen genom landsbygdsprogrammets miljöavtal om skötsel av jordbruksnaturens mångfald och landskapet och de till dessa kopplade icke-produktiva investeringarna. I Natura 2000-områdena finns totalt cirka 17 300 hektar vårdbiotoper, av vilka cirka 10 600 ha (61 %) år 2016 sköttes med hjälp av miljöavtal som grundar sig på landsbygdsprogrammet. Detta utgör mer än en tredjedel av den totala areal som omfattades av miljöavtal som gällde skötsel av mångfalden och landskapet. Det har också varit möjligt att få stöd för ett Natura-område genom att på ett skifte inrätta en skyddszon som det betalas miljöersättning för. I förgröningsstödet, som hör till de direkta stöden för jordbruket, har Natura 2000-områdena beaktats också på så sätt att plöjning inte har tillåtits på skiften som omfattats av jordbrukets stödsystem, om dessa legat på ett Natura 2000-område och bestått av permanent gräsmark. År 2019 fanns det i Natura 2000-områden permanent gräsmark kopplad till förgröningsstödet på en yta av cirka 2 100 ha. Övriga permanenta gräsmarker kopplade till förgröningsstödet fanns på en areal av 152 111 ha.

Genetisk mångfald

FAO:s fördrag om växtgenetiska resurser (2004) omfattar alla genetiska resurser för grödor. På användningen av genetiska resurser tillämpas Nagoyaprotokollet, som är ett internationellt fördrag om tillträde till genetiska resurser och om fördelning av nyttan. Lagstiftningen med anknytning till fördraget tillämpas på genetiska resurser i fråga om växter, djur och mikrober när dessa anskaffas för användning inom forskning och utveckling. Finlands nationella program för animaliska genetiska resurser (JSM 17/2004) liksom det nationella programmet för växtgenetiska resurser (JSM 12/2001) genomför konventionen om biologisk mångfald. År 2018 slogs dessa ihop till ett nytt nationellt program för genetiska resurser, som omfattar de genetiska resurserna hos växter, djur och fiskar. Målet är att uppmuntra till hållbar användning och bevarande av de genetiska resurserna hos de inhemska husdjursraserna och hos sådana jordbruks- och trädgårdsväxter, skogsträd och fiskar som har anpassat sig till förhållandena i Finland. Uppfödning av lantraser, upprätthållande av ursprungsväxter, bevarande av lantrasernas genetiska arv och klonsamlingar av ursprungsväxter har fått stöd via landsbygdsprogrammet.

I Finland finns lantraser av nötkreatur, får, getter, hästar och hönor samt odlade mörka bin bevarade. Populationerna är små och den genetiska mångfalden inom raserna kan lätt bli mindre. För uppfödningen av lantraser har det beviljats stöd från landsbygdsprogrammet (tabell). Det mörka biet har inte omfattats av stöden i landsbygdsprogrammet. Av de får som hör till de finska lantraserna är det vita fåret vanligast. De övriga

färgformerna av får är mindre vanliga. Av fåren är kajanalandsfåret hotat. När det gäller nötkreaturen finns det hälften så många individer av rasen nordfinsk boskap som av de två övriga lantraserna. En större andel av den östfinska rasens individer omfattas av avtal än den västfinska och den hotade nordfinska rasens. Hos nötkreaturen kan man se att det traditionella användningsändamålet håller på att förändras: nötkreatur som tidigare föddes upp som mjölkkrasiga används i allt högre grad som köttkrasiga. Enligt statistik omfattas en stor del av de finska hästarna, de finska lantrasgetterna samt hönorna och tupparna av lantras inte av miljöavtal. Många uppfödare av hönor av lantras och finska hästar är inte jordbrukare och därför inte berättigade till stöd baserat på ett lantrasavtal. Den förhöjning av minimiantalet djur som behövs för ett avtal om finsk häst för perioden 2014–2020 har lett till en minskning av antalet avtal. Av de finska hästarna är största delen travhästar - ridhästarna och arbetshästarna är i minoritet.

Tabell 2.6.3: Antal individer av lantraserna och antal avtal som ingåtts 2015–2018 inom den åtgärd som var inriktad på ökning av lantraserna i Fastlandsfinland.

Djurras	Gårdar, st.				Djur, st.			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Får av finsk lantras	202	230	227	224	14 738	16 183	16 779	16 237
Ålandsfår	14	16	16	16	462	483	515	515
Kajanalandsfår	41	47	47	46	1 555	1 679	1 820	1 794
Finsk lantrasget	12	13	11	12	1 602	1 636	1 772	1 772
Östfinsk boskap	163	182	179	179	1 520	1 608	1 833	1 807
Nordfinsk boskap	122	133	130	125	656	674	704	641
Västfinsk boskap	148	161	158	153	1 089	1 132	1 128	1 037
Finsk häst	97	109	108	106	398	428	437	424
Lantrashöna	23	29	28	27	809	973	953	928
Sammanlagt	822	920	904	888	22 829	24 796	25 941	25 155

De växtarter som klarar sig i Finland är genetiskt anpassade till kalla och långa vintrar, en kort vegetationsperiod och långa dagar. I lagstiftningen om ursprungssorter (JSMF 16/09) avses med lantsorter populationer eller kloner av växtarter som är naturligt anpassade till betingelserna i sin region.

Genom finansiering via landsbygdsprogrammet har klonarkiv för ursprungsväxter upprätthållits, men antalet arkiv bör ökas ytterligare för att säkerställa att allt fler bestånd av ursprungsväxter bevaras. Fortfarande är antalet registrerade ursprungsväxtarter av odlingsväxterna större än det antal som omfattas av avtal om miljöersättning.

Lantraser och ursprungsväxter används fortfarande i liten utsträckning i företagsverksamhet och produktutveckling, även om det verkar finnas potential för produkter baserade på dem. Produktionsdjur av en lantras kan inte åstadkomma lika stora produktionsmängder som de dominerande raserna, men det vore möjligt att utifrån deras olika kvalitetsfaktorer förädla specialprodukter för marknaden. Lantraserna är viktiga landskapsvårdare och klarar sig bra på naturbeten.

Förebygga spridningen av invasiva främmande arter

Invasiva främmande arter bekämpas med hjälp av EU-lagstiftningen och den nationella lagstiftningen om främmande arter samt styrs av den nationella strategin för främmande arter. EU:s förordning (1143/2014) om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter trädde i kraft den 1 januari 2015. Förteckningen över främmande arter enligt förordningen innehåller 66 arter. Det är förbjudet att importera, sälja, föda upp, odla och använda arterna i förteckningen inom EU samt släppa ut dem i miljön. Den nationella lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015) trädde i kraft i början av år 2016. Syftet med lagen är att bekämpa skador som främmande arter förorsakar på de ursprungliga djur- och växtarterna, bland annat genom att förhindra att de mest skadliga främmande arterna importeras, föds upp, odlas eller släpps ut i miljön. I den nationella lagen om främmande arter föreskrivs det också om främmande arter som kan vara skadliga i synnerhet i finländska förhållanden. I en förordning av statsrådet föreskrivs det separat om sådana främmande arter som ska tas med i den nationella förteckningen samt om import- och andra förbud som gäller dessa främmande arter. Den nya statsrådsförordningen om hantering av risker orsakade av invasiva främmande arter (704/2019) utfärdades den 1 juni 2019, och samtidigt kompletterades den nationella förteckningen över främmande arter. Arterna i den nationella förteckningen omfattas av samma förbud och begränsningar som arterna i EU:s förteckning. År 2012 godkände statsrådet principbeslutet om en nationell strategi för främmande arter avseende bekämpning av invasiva främmande arter. Målet för strategin och handlingsprogrammet är att förebygga problem som invasiva främmande arter orsakar och att tidigt bekämpa olägenheter. En främmande art får inte hållas, födas upp eller odlas, planteras, sås eller på annat motsvarande sätt behandlas så att den kan komma ut i miljön. Lagen om bekämpning av flyghavre (185/2002) förutsätter att förekomster av flyghavre bekämpas på jordbruksmark.

Genomförandet av den nationella lagstiftningen om främmande arter kräver också att markägare och aktörer deltar i bekämpningen av främmande arter, det vill säga vissa punkter i den ovannämnda lagen kan kräva åtgärder också ur jordbrukssynvinkel av jordbrukarna som markägare eller som eventuella yrkesaktörer. I 4 § i den nationella lagen om främmande arter föreskrivs om fastighetsägares och fastighetsinnehavares omsorgsplikt: Om en invasiv främmande art förekommer på en fastighet ska fastighetsägaren eller fastighetsinnehavaren se till att skäligen åtgärder vidtas för att utrota eller innesluta arten. I 5 § föreskrivs om aktörers omsorgsplikt: Om man vet att en invasiv främmande art som nämns i EU:s eller den nationella förteckningen över främmande arter i allmänhet sprids med växtplantor, jordmaterial eller andra liknande material, ska den aktör som yrkesmässigt hanterar materialet förhindra arten från att sprida sig utanför det område som aktören innehar.

För styrningen av genomförandet av lagstiftningen om främmande arter har det i Finland dessutom tagits fram hanteringsplaner för bekämpningen av arterna, och dessa planer har godkänts genom beslut av jord- och skogsbruksministeriet. I hanteringsplanerna anges prioriterade bekämpningsområden och de kostnadseffektivaste metoderna för bekämpning av arterna i både EU:s förteckning och Finlands egen förteckning. De innehåller också uppgifter om ansvariga och samarbetspartner samt tidsplaner. Vissa av de invasiva främmande arterna i förteckningarna, i synnerhet främmande växter, förekommer också i omedelbar närhet till jordbruksområden eller på landsbygden. Tvärvillkoren förutsätter att jordbrukaren bekämpar flyghavre och vissa lokor på jordbruksmark.

Tvärvillkoren och det direkta stödet förgröningsstöd 2015 - 2020

Den biologiska mångfalden främjas förutom av förgröningsstödet krav på permanent gräsmark och tvärvillkorens krav på bekämpning av främmande arter även av tvärvillkorens krav på att utfallsdiken ska ha en dikesren på en meter som inte bearbetas eller gödslas och att trädor ska ha stubb- eller växttäck. Även det direkta stödet förgröningsstöd främjar mångfalden genom kravet på diversifiering av odlingen och på arealer med ekologiskt fokus. Kravet på arealer med ekologiskt fokus har i Finland uppfyllts genom de skyddade landskapselement som nämns ovan under punkten om landskap, men också genom trädor, kvävefixerande växter och skottskog med kort omloppstid. I projektet MYTTEHO ([Hyvönen et al 2020](#)) konstaterades att förgrönning avsevärt främjar den biologiska mångfalden i jordbruksområden, och förgrönning av areal med ekologiskt fokus inom förgröningsstödet har medfört ett nyttigt komplement vid sidan av naturvårds- och mångfaldsåkrar som stöds med miljöersättning. Fågel- och naturdirektivets krav som ingår i tvärvillkoren främjar den biologiska mångfalden.

2.6.2. SWOT

Diagram (sammanfattning)

UTKAST

Styrka	Svagheter
<ul style="list-style-type: none"> - EU:s miljölagstiftning har integrerats med utvecklingen av jordbruket och behövliga nationella strategier och handlingsprogram har utarbetats och hållits uppdaterade med uppgifter om åtgärder som behövs. - Medvetenheten och kunskaperna om miljöfrågor har förbättrats och antalet gårdar som deltar i frivilliga miljöåtgärder är stort och de deltar på många olika sätt. - Odlingsmetoderna har utvecklats långsiktigt för att de ska bli mer hållbara, en större areal vårdas än förr och även arealen med växttäckte vintertid och ekologisk produktion har ökat. - En uppdatering av inventeringen av vårdbiotoperna har inletts, vilket innebär att objekt som behöver vård identifieras bättre nu än förut. - Med hjälp av stödsystemen har vi kunnat främja vården av många värdefulla objekt som representerar jordbruksmiljön. Antalet miljöavtal och ekoförbindelser som främjar mångfalden har ökat stadigt och antalet vallar som inte används för produktion har förblivit högt. - Artuppföljning av fåglar och dagfjärilar utförs årligen, vilket stärker uppföljningen av åtgärdernas effektivitet. - Skogens andel av Finlands yta är stor, så de öppna landsbygdslandskapen är en diversifierande faktor. Enligt europeiska mått är åkerskiftenas och gårdarnas genomsnittliga storlek liten och dikesrenarnas areal är fortfarande stor i en stor del av landet. - Det finns mycket kunskap om metoder för skötsel av ekonomiskogar och verksamhetsmodeller har utvecklats på lång sikt. - Skyddsåtgärder som gäller skogar finansieras helt och hållet genom nationella åtgärder. - Vi använder betydligt mindre växtskyddsmedel än exempelvis i Centraleuropa. - Djur av lantraser och ursprungsväxter har bevarats med hjälp av stödsystemet. - Rådgivare i frågor som gäller skötsel av landskap och mångfald och rådgivning finns tillgängliga. - På statens marker samordnar Forststyrelsen arbetet med den systematiska vården av vårdbiotoper, och den söker också jordbrukare som ska utföra vården. 	<ul style="list-style-type: none"> - Den biologiska mångfalden fortsätter att minska och det öppna landskapet växer igen. - Det räcker inte med enbart skydd, det behövs vårdåtgärder. Dessa åtgärder är dyra. - Genomförandet av miljöåtgärder på gårdsnivå försvåras på grund av att lönsamheten inom jordbruket är svag, gårdarnas storlek ökar, antalet gårdar med kreatur och bete minskar, de objekt som vårdas är små och ligger långt från platser där djur går på bete och människor flyttar från landsbygden. - De påfrestningar som fåglarna är utsatta för under sin flyttning kan försämra effekterna av skyddsåtgärderna i Finland. - Av de objekt som omfattas av målet för skötseln av traditionella landskap (60 000 ha) är det endast de vårdbiotoper som inventerats eller som omfattas av stöd som är kända. - De skördekadorna som fåglar och bland annat hjortar orsakar leder till negativa attityder mot främjandet av mångfald. - De långvariga artuppföljningarna omfattar få artgrupper och uppföljningarna baserar sig till stor del på frivilligt arbete. - Väderleksfaktorer har stor inverkan på artrikedomen, vilket försämrar åtgärdernas effektivitet. - Uppfödningen av lantraser tar inte tillräckligt hänsyn till bevarandet av den genetiska mångfalden inom populationen. - Betning och stallgödsel förekommer i allt färre gårdars omgivning, vilket har påverkat de arter som drar nytta av gödsel.

Möjligheter	Hot
<ul style="list-style-type: none"> - Med hjälp av forskning och innovationer hittar vi nya sätt att lösa utmaningarna i fråga om den biologiska mångfalden. - Genom att utveckla stödsystemen och rikta stöden kan vi främja bevarandet av landsbygdsnaturen, landsbygdslandskapen, den biologiska mångfalden, lantraserna och ursprungsväxtarterna, vilket skapar möjligheter för bland annat naturinriktad gårdsturism, produktifiering och annan företagsverksamhet på landsbygden. - Tillsammans med jordbrukarna hittar vi nya sätt att förebygga skador orsakade av fridlysta fågelarter och nya sätt att skydda fåglarnas livsmiljöer, vilket leder till att attityderna mot skyddet blir positivare. - Då den forskningsbaserade informationen ökar effektiviseras arbetet med att utveckla och rikta in åtgärder med genomslag. - Produkter baserade på djur av lantraser och ursprungsväxter skapar efterfrågan och förbättrar uppfödningens respektive odlingens lönsamhet och ökar naturvården. - Vi lyckas få mångfaldsåtgärderna att fungera som miljöåtgärder med flera effekter och får dem att samtidigt stödja den aktiva produktionen. - Naturvården i ekonomiskogarna möjliggör ett effektivt tryggnad av mångfalden i dessa skogar. - Integreringen av naturdata i informationssystemen och användning av geodata främjar arbetet med att trygga arterna och naturtyperna. 	<ul style="list-style-type: none"> - Antalet öppna områden och arterna och naturtyperna kan bli allt mer hotade då produktionen koncentreras regionalt, blir effektivare och mer ensidig, enheterna blir större och antalet gårdar färre, boskapsuppfödningen minskar, jordbruksmark växer igen och produktion upphör. - Vi hittar inga effektiva lösningar som motverkar produktionens negativa påverkan på miljön och klimatet eller så kan åtgärder för att förbättra den biologiska mångfalden stå i konflikt med insatser för att förbättra gårdarnas lönsamhet och främja strukturutvecklingen. - Den stigande temperaturen och ökande nederbörden påskyndar igenväxningen av jordbruksmarken och förändringarna av arterna, riskerna för skördeskador och för skador orsakade av växtskadegörare ökar och behovet av att använda växtskyddsmedel ökar bland annat på grund av minskad plöjning. - Mångfalden av organismer och naturtyper fortsätter att minska. Minskningen av pollinerarna och andra insekter samt fåglarna fortsätter. - Landsbygdslandskapet och våtmarkerna växer igen och vården av små objekt upphör. Jordpackningen ökar och markorganismerna minskar. - Användningen av kemikalier påverkar insekterna och de växter och djur som är beroende av insekter. - De främmande arterna fortsätter att sprida sig. - Då de stora rovdjuren blir allt fler blir det av djurskyddsskäl svårare att genomföra betesgång i ett ökande antal objekt. - Motsättningarna mellan jordbrukarna och miljöskyddet kan öka. - Betesgången minskar på åkrar och naturbetesmarker. Det finns inte tillräckligt med boskap för betesgången i objekt som behöver vård. - Då mångfalden minskar försämras de tillhörande ekosystemtjänsterna. - Beskogningen för att bekämpa avskogningen kan leda till att landskap växer igen eller till att objekt som är viktiga med tanke på mångfalden växer igen.

Styrka

EU:s miljölagstiftning har integrerats som en del av utvecklingen av jordbruket och behövliga nationella strategier och genomförandeprogram har utarbetats för bl.a. främjande av naturens mångfald. Mångfalden i jordbruksnaturen främjas genom åtgärder i landsbygdsprogrammet samt i viss mån även genom annan projektfinansiering, genom EU:s direkta stöd förgröningsstödet och genom tvärvillkoren. En uppdatering av inventeringarna av vårdbiotoperna har inletts och ny information om mångfaldsobjekten kommer att erhållas. Den biologiska mångfalden i jordbruksnatur som ligger i skyddsområden vårdas systematiskt. Ända sedan 1990-talet har tryggheten av mångfalden varit en väsentlig fråga i den nationella lagstiftningen om skogarna (bl.a. skogslagen och lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk) och i de rekommendationer om skogsvård som kompletterar lagstiftningen. Skogsvårdsrekommendationerna som utarbetats i ett samarbete mellan skogs- och miljösektorn grundar sig på forskningsbaserad information, och det praktiska skogsbruket utvecklas utifrån dem. Rådgivningen om skogs- och naturvård har traditionellt utgjort en väsentlig del av den verksamhet som bedrivs av skogssektorns organisationer. Utöver lagstiftningen och skogsvårdsrekommendationerna är den frivilliga skogscertifieringen ett viktigt verktyg för att trygga mångfalden. Största delen av Finlands skogar omfattas av certifieringen. För vissa artgrupper finns långvarig uppföljningsinformation tillgänglig.

Medvetenheten och kunnandet om miljöfrågor har på lång sikt förbättrats och rådgivning finns tillgänglig. Antalet gårdar som deltar i frivilliga miljöåtgärder är stort och de deltar på många olika sätt, vilket gäller både jordbruket och skogarna. Metoderna har långsiktigt utvecklats för att bli mer hållbara. Trots att gårdarna blivit större är de fortfarande måttligt stora och trots att åkrarnas genomsnittliga storlek ökar är små skiften på många områden en permanent egenskap på grund av terrängen och vattendragen. De små skiftena och gränsdikena som avgränsar åkrarna ger fortfarande en ganska stor areal dikesrenar i en stor del av landet. Jämfört med Centraleuropa används små mängder växtskyddsmedel i jordbruket. Behovet av att bekämpa sjukdomar och insekter är jämförelsevis litet. Det är betydande endast för vissa grödor. Växttäckning vintertid är mycket vanligare nu än förut.

Svagheter

Den biologiska mångfalden och landskapets tillstånd försämras fortfarande. Den regionala koncentrationen och effektiviseringen av produktionen samt å andra sidan igenväxningen av jordbruksmarker och våtmarker samt upphörandet av produktion har lett till ett ökat hot mot arterna och naturtyperna. Jordbrukets svaga lönsamhet, minskningen av antalet boskapsgårdar och betesgången samt bortflyttningen förändrar markanvändningen, ger upphov till ett ensidigt landskap, försvårar genomförandet av miljöåtgärder på gårdsnivå och minskar intresset för stödda åtgärder. Vården av mångfalden kräver allt oftare vårdåtgärder och utrustning som avviker från nuvarande normala odlingsmetoder, eftersom produktionssätten inom jordbruket har förändrats. Detta är en viktig kostnadsfaktor. Betesgången har minskat inte bara på naturbetesmarker utan numera också på åkerbeten. De åtgärder som vidtas för att förbättra den miljörelaterade hållbarheten kan stå i konflikt med insatser för att förbättra lönsamheten och främja strukturutvecklingen.

Både de naturvårdsåtgärder som vidtas i skogarna för att trygga mångfalden i skogsnaturen och de vårdåtgärder som utförs i vårdbiotoper och våtmarker har varit de rätta, men det behövs arbete för att åtgärderna ska användas i högre grad än nu. Deras antal bör ökas och de bör inriktas på ett kostnadseffektivt sätt.

Det tar tid att åstadkomma den attitydförändring som behövs för integrering av naturvårdsåtgärderna i den vardagliga skötseln av skogarna. Förändringarna blir synliga i naturen först på lång sikt. De skördeskador och rovdjursskador som de vilda arterna orsakar påverkar attityderna mot jordbruksnaturens mångfald.

Uppföljningarna har fokuserat på ett fåtal artgrupper. Det som särskilt saknas är långtidsuppföljning av pollinerarna. Den exakta placeringen av den målareal på 60 000 ha som omfattas av skötseln av vårdbiotoper i Finland är inte till alla delar klarlagd.

Möjligheter

Med hjälp av forskning, innovationer och samarbete hittas nya sätt att lösa miljö- och klimatutmaningar. Då den forskningsbaserade informationen ökar effektiviserar arbetet med att utveckla och rikta in åtgärder med genomslag.

Vid sidan av den traditionella livsmedelsproduktionen uppstår en ny typ av naturvårdsverksamhet. Satsningar på främjande av landskapets och naturens mångfald kan förbättra möjligheterna för naturbetonad gårdsturism och annan företagsverksamhet på landsbygden. Vi lyckas utnyttja särdragen hos lantraserna och ursprungsväxterna vid produktifiering och marknadsföring. Genom att utveckla stödsystemen kan vi fortsätta att främja jordbruksnaturens och landsbygdslandskapens mångfald samt inrikta åtgärderna mer exakt bland annat utifrån inventeringsresultat.

Ekologisk produktion har en positiv effekt på mångfalden, särskilt om den i högre grad bedrivs i södra Finlands spannmålsodlingsområden. Att Finland använder så lite bekämpningsmedel minskar den relativa fördelen med ekologisk produktion jämfört med länderna i Centraleuropa, där nyttan med ekologisk produktion har studerats mycket (Heliölä et al. 2019).

Vi finner nya sätt att förebygga skador orsakade av fridlysta fågelarter och nya sätt att skydda fåglarnas livsmiljöer. Även metoder för naturenligt vattenbyggande skapar möjligheter att förbättra jordbruksnaturens mångfald.

Den biologiska mångfalden i ekonomiskogar förbättras genom naturvård som utförs som en del av den dagliga skogsvården eller i form av naturvårdsprojekt som gör det möjligt att effektivt trygga mångfalden i ekonomiskogarna. Effektivisering av naturvården behövs eftersom största delen av skogarna i Finland är tillgängliga för skogsbruk, och effektiviseringen av användningen av naturvårdsmetoder syns i stora arealer. Om satsningar görs på att förbättra kunskapen om naturen och inte bara om skogen och om denna kunskap tillämpas inom skogsbruket blir det möjligt att åstadkomma en mer fokuserad effektiv naturvård.

Hot

Temperaturökningen och de ökande regnen påskyndar igenväxningen av jordbruksmarken och förändringarna i artbeståndet, riskerna med anknytning till skördebeskador och växtskadegörare ökar, behovet att använda växtskyddsmedel ökar. Produktionen blir ensidigare och kraftigt koncentrerad, det totala antalet gårdar och antalet små gårdar minskar, arternas och naturtypernas mångfald försvagas och landsbygdslandskapet växer igen på många platser. I synnerhet vården av små objekt kan upphöra. Utvecklingen av landskapsstrukturen leder till en minskning av i synnerhet öppna eller halvöppna områden som inte används för odling och således till en minskning av naturens mångfald. Förbindelserna mellan de områden som vårdas minskar ännu mer. De främmande arterna sprider sig ytterligare. Användningen av kemikalier får ännu större inverkan på insekterna och de växter och djur som är beroende av insekter. Jorden packas samman och markorganismerna försvagas. Mängden pollinerande insekter minskar.

Primärproduktion som fungerar på ett hållbart sätt blir inte lönsam. Gårdarnas naturvårdsarbete kan inte främjas på gårdsnivå. Den regionala centraliseringen och effektiviseringen av produktionen och å andra sidan minskningen av antalet gårdar samt igenväxningen av jordbruksmarken och avslutandet av produktionen kan leda till ett ökat hot mot artbeståndet och naturtyperna.

Inga effektiva lösningar på främjandet av jordbruksnaturens mångfald och landskapet kan hittas. Temperaturökningen och de ökade regnen påskyndar igenväxningen av jordbruksmarken och förändringen av artbeståndet.

Åtgärderna för att dämpa klimatförändringen och vattenskyddsåtgärderna kan ha en negativ inverkan på mångfalden. Områden som är viktiga för den biologiska mångfalden växer igen eller beskogas.

Konsumenterna och marknaden är inte beredda att betala de högre priser som tilläggskostnaderna för naturvårdsarbetet och ekosystemtjänsterna leder till. Intresset för uppfödning av lantraser och odling av växter avtar och boskap eller klonarkiv som är centrala med tanke på den genetiska mångfalden går förlorade. Nätverket av objekt som vårdas blir glesare och det blir svårare för arter att sprida sig från en gynnsam livsmiljö till en annan.

De höga kostnaderna för vissa naturvårdsmetoder i ekonomiskogar (t.ex. hyggesbränning, stora mängder sparträd) kan förhindra deras användning i större skala.

För att det ska vara möjligt att integrera naturvården i ekonomiskogarna med den vardagliga skogsvården krävs bättre kunskaper hos dem som genomför skogsbruksåtgärder, såsom maskinförare, planerare och rådgivare. Om kunskaperna inte förbättras finns det risk för att naturvården inte integreras i den utsträckning som krävs för att trygga mångfalden.

2.6.3. Behovsanalys

Bevara och vårda jordbrukslandskapet

Jordbrukslandskapet formas under påverkan av jordbruksverksamheten, och en grundläggande förutsättning för att landskapet ska bevaras är att jordbruksproduktionen bibehålls på stora områden i hela landet, i både mindre fördelaktiga produktionsområden och städernas influensområden. För att bevara landskapet är det nödvändigt att främja gårdarnas lönsamhetsutveckling och generationsväxlingarna och att utveckla byarna och deras tjänster.

Bevarandet och utvecklingen av landskapsbilden på landsbygden förutsätter också att de produktionsformer som inkluderar betesdjur fortlever, att det finns incitament för hållande av produktionsdjur på bete och att det finns regional mångfald i produktionen. Jordbrukets betydelse är avgörande särskilt när det gäller att bevara ett artrikt och traditionellt, kulturpåverkat landskap. Detta kräver satsningar som syftar till att utveckla lönsamheten i diversifierad jordbruksproduktion och särskilt de små boskapsgårdarnas lönsamhet och till att hitta eller diversifiera olika produktionslösningar, så att det även framöver finns betande boskap och kunniga arbetstagare i hela landet som upprätthåller mångfalden och landskapet. För att landskap inte ska växa igen och landskapens särdrag bevaras bör stöd ges för åtgärder som syftar till att hålla kantzoner, områden av ängstyp och gårdarnas kulturmiljöer öppna, för sådd och vård av landskapsväxter, för miljöföretagande och för användning av trämaterial som avlägsnas vid landskaps- och naturvård som energived och för andra hållbara ändamål. För att de betydelsefulla områdena ska bevaras krävs systematisk och långsiktig vård samt tillgång till utbildning och rådgivningstjänster.

Upprätthålla och främja den biologiska mångfalden och till denna relaterade ekosystemtjänster

Det huvudsakliga målet i den nationella strategin för bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden är att utarmningen av den biologiska mångfalden i Finland har stoppats år 2020. I strategin anges vilka behov av åtgärder det finns för främjande av mångfalden. Då behoven av mångfald prioriteras är det viktigt att särskilt inrikta åtgärder på vården av artrika livsmiljöer i jordbruksnaturen och efter behoven hos olika artgrupper som trivs i jordbruksmiljön. I synnerhet i vården av vårdbiotoper och genetiska resurser har landsbygdsprogrammets åtgärder varit de enda betydelsefulla finansieringskällorna. Helmi-programmet, som inleddes 2020, ger en ny finansieringskälla för restaurering av vårdbiotoper, vilket bör beaktas vid planering av projekt för den kommande CAP-finansieringsperioden för att undvika överlappning. Åtgärder som behövs i anknytning till skogsnaturen och vården av ekonomiskogar finansieras helt och hållet nationellt.

Ängarna och andra naturtyper i traditionella jordbruksmiljöer är de mest hotade naturtyperna och deras arter är på tillbakagång. Dessa naturtyper och arter förekommer i vårdbiotoper, naturbeten och andra typer av öppna eller halvöppna ängsliknande jordbruksmiljöer som inte längre omfattas av det normala produktions sättet utan kräver systematisk och regelbunden vård. Det behövs särskilda åtgärder för systematisk och regelbunden vård

av objekt som är värdefulla i fråga om sin natur. Vården av vårdbiotoper, naturbetesmarker och åkrarnas kantzoner och åkerholmar liksom restaureringen av vårdbiotoper bör ske på den biologiska mångfaldens villkor, vilket kräver stöd från samhället. Även det växande hotet från stora rovdjur kräver särskild uppmärksamhet i betesobjekten. Det är viktigt att fortsätta och att utveckla de åtgärder i landsbygdsprogrammet som är inriktade på att främja dessa.

Det finns också behov av åtgärder som främjar åkernaturens mångfald. Odlingens och boskapsskötselns regionala koncentration och ensidighet, höstplöjningen, den minskade vallodlingen och betesgången samt användningen av växtskyddsmedel gör det svårt för arterna att klara sig. Beskogning av åkrar och igenväxning på grund av att åkrar inte sköts minskar den livsmiljö som är lämplig för arterna i jordbruksmiljön. Därför är det viktigt för arterna att åkrar fortfarande odlas och att olika gräsvallar där ingen produktion sker fortsättningsvis vårdas. Ekologisk produktion främjar arternas levnadsförhållanden dels för att den använder gröngödslingsvallar, dels för att inga syntetiska växtskyddsmedel används. Arternas förutsättningar kan också förbättras inom den sedvanliga produktionen genom att öka användningen av växt- och stubbtäcke på åkrarna vintertid, låta djur gå på bete, anlägga mångfaldsremсор, göra odlingen och växtföljderna mer extensiva och mångsidigare och utöka den areal som används för blandodling och odling av olika typer av vallar och kvävefixerande grödor i områden med ensidig spannmålsodling. Många fåglar och däggdjur drar nytta av växtlighet som sås specifikt för dem, såsom dragväxter, och som inte skördas. Där hittar de föda på både sommaren och vintern. Även åkerdiken, dikes- och vägrenar och åkerhörn som inte odlas, kantzoner vid åkrar och skogar, övergångszoner mellan åkrar och skogar samt öppna områden där odlingen tillfälligt upphört är betydelsefulla för insekts- och växtarterna i jordbruksmiljön. Arealer av detta slag främjar också förekomsten av rovinsekter och pollinerare. De viktigaste typerna av vallar med tanke på arterna är de vallar som under lång tid sköts som naturvårdsåkrar eller något motsvarande, där mångfald har hunnit uppstå i växtligheten. Men även mer kortlivade vallar har en positiv inverkan på mångfalden, i synnerhet i odlingsområden där ettåriga odlingsväxter dominerar.

Under fåglarnas flyttperiod samlas stora flockar av tranor, gäss och svanar på öppna åkerområden som finns längs flyttvägarna. Massförekomsten av fåglar som samlas i flytt-, mat- och rastområdena förorsakar skador på skörden. För att begränsa skadorna och inrikta rastområdena är det nödvändigt att erbjuda fåglarna åkrar med odlade växtbestånd med god produktion på vilka fåglarna som jagats bort från andra åkrar kan äta och vila i lugn och ro. Dessutom bör reformen av systemet för ersättning av skador orsakade av fridlysta fåglar genomföras.

Det på frivillighet grundade nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald i södra Finland 2014–2025 eller METSO kombinerar skyddet av skogarna med skogsbruket. Målet med programmet är att stoppa tillbakagången hos naturtyperna med skog och skogsarter och stabilisera en gynnsam utveckling av den biologiska mångfalden i skogarna. Livsmiljöer och organismer i skogarna kan skyddas både genom att förstora skyddsområdena och genom att grunda nya skyddsområden. Frivilliga åtgärder inkluderar till exempel tidsbegränsade miljöstödsavtal, naturvårdsprojekt eller privata naturskyddsområden som inrättas med stöd av naturvårdslagen.

Naturvården är av vikt eftersom största delen av våra skogar är ekonomiskogar. En stor del av de utrotningshotade arterna i skogar är beroende av död ved. De alltför små mängderna död ved är den främsta orsaken till utrotningen. Till de viktigaste naturvårdsåtgärderna i ekonomiskogarna hör att trygga de värdefulla livsmiljöerna och lämna kvar sparträd. Att gynna lövträd är också ett sätt att öka mångfalden i ekonomiskogar. Man siktar också till att utföra mer hyggesbränning för att väcka till liv sådana arter som lever i brända träd. Dessutom kan man lämna exempelvis viltsnår och skyddszoner i skogen. Mer naturvård kan åstadkommas inte bara genom lagstadgade skyldigheter utan också genom skogsvårdsrekommendationer och skogscertifiering. Utbildning, rådgivning och information har en stor betydelse när det gäller att öka medvetenheten om olika sätt att trygga mångfalden. Det behövs också forsknings- och utvecklingsprojekt utifrån vilka man bland annat kan ta fram verksamhetsmodeller och optimera inriktningen av åtgärderna i olika skogsodlingsätt och på varierande skalnivåer. Vid beskogning bör man se till att inga områden som är viktiga för jordbruksnaturens mångfald besogas.

Det är viktigt att ännu bättre främja avlägsnandet av invasiva främmande växtarter på områden som berörs av vård av den biologiska mångfalden i jordbruksmiljön och landskapsvård. Det är också viktigt att på dessa områden effektivisera identifieringen av främmande växtarter genom rådgivning och information. För bekämpningen av främmande arter behövs åtgärder också av regionala och lokala aktörer (Leader).

2.6.4. Åtgärder

Åtgärder som behövs med tanke på det ovanstående

För att svara på mångfaldsbehoven i fråga om skogarna har vi ett nationellt stödsystem för främjande av mångfald, inklusive utbildning, rådgivning, information och vägledning. Det föreslås inte att dessa åtgärder ska finansieras med åtgärder som ingår i CAP-planen.

För vården av jordbruksnaturens mångfald och landskapet behövs däremot ett stort antal åtgärder genom CAP-planen. Åtgärderna bör vara tydliga för stödmottagarna i fråga om sina krav och genomförbara i praktiken. Åtgärder som främjar samma mål bör inte delas upp på flera stödsystem.

För att landsbygdslandskapen och den jordbrukspåverkade naturen ska kunna bevaras måste jordbruksproduktion vara möjlig i hela landet. I detta avseende är kompensationsersättningen central. Kompensationsersättningar för naturbeten och naturängar sörjer för dessa objekts fortbestånd. För att marker ska förbli öppna krävs skyldighet till minimiskötsel, såsom slåtter varje år, annars kommer det upp plantor på markerna och de växer igen.

- Åtgärden kompensationsersättning genomförs i enlighet med artikel xx. Åtgärden gäller alla jordbruksytor och den bidrar till förekomsten av öppen jordbruksyta överallt i Finland.

Betesgång är av stor betydelse för mångfalden i jordbruksnaturen i fråga om flera olika artgrupper. Betesgången bör främjas i vårdbiotoper och andra naturbetesområden samt på åkervallar.

- Som en åtgärd i enlighet med artikel 65 genomförs inom ersättning för djurens välbefinnande en åtgärd som främjar betesgången. Betesgång på åkermark eller på naturbetesmarker utanför åkrarna främjar förekomsten av arter, såsom åkerfåglar, insekter och växter som gynnas av betesgången. På naturbetesmarker fungerar betesgången som en vårdåtgärd som bidrar till att naturtyper som gynnas av betesgången bevaras.

De arealbaserade miljöavtalen har konstaterats vara effektiva när det gäller att få till stånd vård av vårdbiotoper, naturbeten, kantzoner och skogsdungar på åkrar. Genom dessa främjas de mest hotade ängarterna i jordbruksnaturen. Kvaliteten på vården bör ägnas uppmärksamhet. Man bör hjälpa gårdar som föder upp betande djur och områden som kräver vård att hitta varandra. Också i samband med skötselavtalen behövs mer satsningar på restaurering av vårdbiotoper. Dessutom bör man beakta de utmaningar som beror på att de stora rovdjuret breder ut sig genom att hägna in betesmarker, vid behov med viltstängsel. Att ersättningsnivån är högre för värdefulla objekt är en viktig faktor som styr inriktningen av vården. I genomförandet av vård bör man beakta att de stora rovdjuret blir fler och orsakar fler skador. I åtgärden enligt CAP-planen beaktas iståndsättnings- och vårdåtgärder (programmet Helmi) som finansieras nationellt, så att det förhindras att offentliga medel betalas ut två gånger för samma verksamhet.

- Som en åtgärd i enlighet med artikel 65 verkställs miljöersättningarnas miljöavtal Skötsel av jordbruksnaturens biologiska mångfald och landskapet. I åtgärder främjas vården av betesmarker utanför åkerytor, såsom värdefulla traditionsbiotop och andra naturbetesmarker med betesgång. Med betesgången vårdas för dessa områden typiska arter som blivit sårbara och naturbetesmarkernas naturtyper som tillhör de sårbara naturtyperna i Finland. En betydande del av de värdefulla traditionsbiotoperna finns i Natura 2000-områden. Genom åtgärden främjas också att objekt som iståndsatts med Helmi-finansiering upptas för kontinuerlig vård.

Det är en viktig faktor för jordbruksnaturens mångfald att det finns åkerareal som är eller blir flerårig och artrik. Till dessa marker hör bland annat naturvårdsåkrar med vall, permanenta gräsmarker och grönträdor.

Långlivade växtbestånd är viktigare för mångfalden än kortlivade. Även skydds-zoner kan ha mångfald beroende på jordart, näringsläge, ålder och mikroklimat.

- I villkorligheten ingår ett krav på att den bestående gräsmarken ska bevaras på medlemsstatsnivå (GAEC 1). Bestående gräsmark på Natura 2000-områden får inte bearbetas (GAEC 10).
- I villkorligheten ingår ett krav på att förgröningsytor ska ha stubb- eller växttäckning (GAEC 7) och ett krav på skydds-zoner längs vattendrag (GAEC 4 och GAEC 6).
- I ekosystemet för direkta stöd (artikel 28) genomförs åtgärden naturenligt vårdade åkervallar, där stödtågarna grundar nya och/eller utan gödsling eller växtskydd vårdar tidigare grundade vallar som utvecklats till artrika vallar. Vallarealer av detta slag är livsmiljöer för många organismer i jordbruksnaturen.
- I ekosystemet för direkta stöd (artikel 28) genomförs åtgärden grön gödslingsvallar. Åtgärdens huvudsakliga syfte är att förbättra jordens bördighet. Vallarna erbjuder dessutom organismarter i jordbruksområdet skydd och näring.

Som en åtgärd i enlighet med artikel 65 genomförs inom miljöförbindelsen för miljöersättningar åtgärden skydds-zoner och vallar på torvåkrar, där stödtågaren upprätthåller en flerårig vallväxtlighet som odlas utan växtskyddsmedel och gödselmedel och som repareras årligen i syfte att minska avsköljningen av näringsämnen, förebygga erosion, bevara kolet i jordmånen och på mineraljordar även för att öka kolet i jordmånen. Den fleråriga vallväxtligheten erbjuder en livsmiljö för arter i jordbruksnaturen, såsom för fåglar, däggdjur och många olika slags insekter. Åtgärden inriktas på erosionskänsliga områden längs vattendrag, åkerskiftet i Natura 2000-områden, grundvattenområden och torvåkrar som använts för odling av ettåriga växter.

På åkrar bör man odla också växter som är avsedda för mångfalds- och landskapsändamål. Mångfaldsåkrar främjar viltarterna, fåltfåglarna och landskapet. Växttäckena vintertid har betydelse särskilt för fåltfåglar och vilt. Den åtgärd som främjar pollinerarna är en viktig del av CAP-helheten. Dessutom är det bra att främja ökad användning av mångsidig växtföljd och odling av produktionsgrödor som pollineras av insekter på en större areal.

- För att säkerställa kontrollen över främmande arter i åkermiljöer upptas bekämpningen av vissa främmande växtarter på jordbruksareal i villkoren.
- I villkorligheten upptas ett krav på areal med ekologisk fokus (GAEC 9).
- I villkorligheten upptas ett krav som främjar växtföljd eller att odlingen blir mångsidigare (GAEC 8).
- I ekosystemet (artikel 28) genomförs åtgärden växttäckning på vintern, som främjar levnadsförhållandena för åkerfåglar och vilt samt organismerna i jordmånen. Villkor som främjar marktäckningen finns också i villkorlighetskraven (GAEC 7).
- I ekosystemet (artikel 28) genomförs en åtgärd som handlar om odling av mångfaldsväxter. Genom åtgärden främjas odlingen av pollinerar-, landskaps-, vilt- och ängsväxter samt växter som gynnar åkerfåglar.
- Som en åtgärd i enlighet med artikel 65 genomförs i den gårdsspecifika åtgärden inom miljöförbindelsens miljöersättning en valfri del där stödtågaren vid sidan av precisionsodling som alternativa åtgärder kan välja utnyttjandet av pollinerartjänster eller odling av produktionsväxter som pollinerare föredrar eller odling av blandad växtlighet som är gynnsam för pollinerare på gården.

Det behövs också åtgärder inriktade på ekologisk produktion, särskilt ekologisk husdjursproduktion, liksom åtgärder inriktade på att ekologiskt producerade odlingsväxter och frilandsgroddor ska odlas på större arealer.

- Som en åtgärd i enlighet med artikel 65 genomförs åtgärden för ekologisk produktion. Produktionsformen främjar återvinningen av trygga organiska gödselmedel samt ökar växt- och djurarternas mångfald och mer artanpassad djurskötsel. Eftersom ekologisk produktion innebär att näringsämnen tillvaratas och används mer omsorgsfullt och att användningen av syntetiska kemiska gödselmedel och växtskyddsämnen är förbjuden, är ekologisk produktion definitionsmässigt en mer hållbar produktionsmetod med tanke på miljön. Vid ekologisk husdjursproduktion bereds djuren

möjlighet att bete sig på ett artenligt sätt. Vid ekologisk husdjursproduktion får djuren vistas utomhus, vilket främjar mångfalden i jordbruksnaturen.

Våtmarker bör fortsättningsvis anläggas och vårdas. Den betydelse som små objekt och till exempel fåror i naturligt tillstånd har för mångfalden bör beaktas bättre vid val av objekt som ska fredas.

- Som en åtgärd i enlighet med artikel 65 verkställs miljöersättningsavtal Skötsel av våtmark. Åtgärden främjar mångfalden i naturen och landskapet på odlingsområden, då våtmarkslivsmiljöerna, som minskat i åkerområden på grund av torkningsåtgärder, åter blir fler. Våtmarker och återställda fåror gör odlingsområdenas livsmiljöer mångsidigare och skapar variation i landskapet. Arterna i jordbruksområdena blir mångsidigare, antalet individer ökar och vilt-, fisk- och kräffthushållningen gynnas.
- Som en icke-produktiv investering i enlighet med artikel 68 genomförs åtgärden våtmarksinvesteringar. Med åtgärden möjliggörs anläggningen av mångfunktionella våtmarker, varefter ett miljöavtal om skötsel av våtmark i enlighet med miljöersättningarna görs upp för det anlagda objektet.

Fågelarter som flyttar i stora flockar kan orsaka betydande skördeföruster, eftersom vegetationen på åkrarna är en viktig näringskälla under flyttningen. Åtgärder behövs för att fåglarna ska få tillräcklig näring, för att förebygga och ersätta olägenheter och skador och för att trygga deras flyttning.

- Som en åtgärd i enlighet med artikel 65 verkställs inom miljöersättningsavtalens miljöförbindelse åtgärden fågelfält. I åtgärden anvisar stödtagaren en del av sina skiften som används för odling av grödor till fågelfält. Flyttande gäss, svanar och tranor som landar på dessa skiften jagas inte bort, och inga åtgärder vidtas för att försöka förebygga ankomsten av dessa fåglar.

Vidare behövs åtgärder för att säkerställa uppfödningen av lantrasboskap, finska lantrasfår, ålandsfår, kajanalandsfår, finska hästar och lantrashöns. Målet med åtgärder är att både öka populationernas storlek och försäkra deras interna genetiska mångfald. Därutöver bör man främja andra åtgärder enligt det nationella programmet för genetiska resurser i syfte att bevara rasernas arvs massa. I enlighet med målen i detta program behövs åtgärder också för att främja bevarandet av ursprungssorterna och klonarkiven för växter. För djurgenresursernas del avser de genbanksåtgärder som ingår i miljöersättningen att ursprungsraser inte dör ut och att deras genresurser sparas, att den genetiska variationen inom husdjursarterna förblir så stor som möjligt och att produktionen som bygger på ursprungsarter utvecklas. För växtgenresursernas del avser de genbanksåtgärder som ingår i miljöersättningen att främja skyddet in situ av genomen av lantsorter av jordbruks- och trädgårdsväxter som anpassat sig till Finlands nordliga klimatförhållanden och av hotade handelssorter. Dessutom främjas att finländska lantsorter och gamla handelssorter som sparats i frögenbanken tas till odling. I verksamheten ingår också kommunikation om vikten av skyddet och användningen av alla dessa sorter.

- I enlighet med artikel 65 genomförs följande åtgärder inom miljöersättningarna:
 - o Uppfödning av lantraser, där stödtagaren uppföder raserna djur av ursprungsraser för att bevara och förbättra rasens livskraft.
 - o Odling av ursprungssorter, där stödtagaren upprätthåller en sort eller ett bestånd som antecknats som ursprungssort i den nationella förteckningen över växtsorter. Klonsamlingar

av ursprungsväxter som upprätthåller och bevarar växtbestånd som valts till långtidsförvaring samt värdefulla privatsamlingar och lokalgenresurser.

- Upprätthållande av ursprungsraser som omfattar åtgärder för förvaring av den genetiska mångfalden bland ursprungsraser i enlighet med det nationella genresursprogrammet.

Satsningar bör göras på lokal utveckling, naturvård och miljöföretagskap. Även projekt som främjar mångfalden och samordnande projekt bör genomföras på ett synligare sätt än tidigare. Detta bör beaktas när man på regional nivå sätter upp mål och väljer projekt.

Rådgivningsåtgärden i CAP-planen bör utökas med rådgivning om mångfald och med rådgivare som är insatta i ämnesområdet.

- Som en åtgärd i enlighet med artikel XX genomförs den mångsidiga rådgivningsåtgärden Neuvo-2030 som erbjuder rådgivning om bevarandet och främjandet av den biologiska mångfalden.

Geodatamaterial som främjar positioneringen av objekt för inventeringen av traditionsbiotop samt placeringen av rastområden för svanar, gäss och tranor under flytten utnyttjas för att inrikta åtgärderna och anvisa stödberättigade skiften i e-tjänsten för jordbrukare Vipu.

De följande SMR-kraven i villkorligheten påverkar uppnåendet av målen för den biologiska mångfalden: SMR 3 (fågeldirektivet) och SMR 4 (naturdirektivet).

2.9.5. Mål och värden i resultatindikatorerna

- motiveringar för mål och finansiering
- tabell med plats för resultatindikatorer och målvärden

Resultatindikator	Mål
R.22a Environmental performance in the livestock sector: Share of livestock units (LU) under supported commitments to improve environmental sustainability	16 %
R.23a Environment-/climate-related performance through investment in rural areas: Number of operations contributing to environmental sustainability, climate mitigation and adaptation goals in rural areas	145
R.27^{PR} Preserving habitats and species: Share of Utilised Agricultural Area (UAA) under management commitments supporting biodiversity conservation or restoration	30 %
R.27a Investments related to biodiversity: Share of farms benefitting from CAP investment support contributing to biodiversity	0,5 %
R.28 Improving Natura 2000 management: Share of total Natura 2000 area under supported commitments set up and financed under EAFRD	0,5 %

Källförteckning

- Aakkula, J. & Leppänen, J. (red.) 2014: Uppföljningsundersökning av effekterna av miljöstödet för jordbruk (MYTVAS 3). Jord- och skogsbruksministeriet 3/2014. 265 sidor (på finska, svensk resumé). https://mmm.fi/documents/1410837/1720628/MMM_mytvas_loppuraportti_WEB.pdf/2cc8f041-82f2-4bbf-85e3-bd4a8d6964b3/MMM_mytvas_loppuraportti_WEB.pdf
- Heliölä, J. och Hyvönen, T. 2019: Utvärdering av landsbygdsprogrammet för Fastlandsfinland åren 2014–2020 och dess betydelse för mångfalden i naturen och landskapet (nätpublikation, på finska, svensk resumé).
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (red.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Miljöministeriet & Finlands miljöcentral. Helsingfors.
- Hyvönen, T., Heliölä, J., Koikkalainen, K., Kuussaari, M., Lemola, R., Miettinen, A., Rankinen, K., Regina, K. & Turtola, E. 2020. Maatalouden ympäristötoimenpiteiden ympäristö- ja kustannustehokkuus (MYTTEHO): loppuraportti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 12/2020. Naturresursinstitutet. Helsingfors. 76 s.
- Koivisto, A., Koikkalainen, K., Kokkinen, M., Jaakkonen, A-K Partala, A 2019: Tuplasti luomua. Millä keinoilla luomu-tuotteiden määrä saadaan kaksinkertaistettua nykyiseltä luomupinta-alalta. Naturresursinstitutet, 39 s.
- Kosteikko Life+: kosteikko.fi (uppdaterad 16.3.2017)
- Lehtomaa, L., Ahonen, I., Hakamäki, H., Häggblom, M., Jutila, H., Järvinen, C., Kemppainen, R., Kondelin, H., Laitinen, T., Lipponen, M., Mussaari, M., Pessa, J., Raatikainen, K. J., Raatikainen, K., Tuominen, S., Vainio, M., Vieno, M., Vuomajoki, M. 2018. Perinnebiotoopit. Publ: Kontula, T. & Raunio, A. (red.). Suomen luontotyypin uhanalaisuus 2018. Luontotyypin punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Finlands miljöcentral och Miljöministeriet, Helsingfors. Suomen ympäristö 5/2018. s. 225–254.
- Naturhistoriska centralmuseet 2019: Luonnontieteellisen keskusmuseon linja- ja pistelaskentaseurannat (2019).
- Naturresursinstitutet 2019: Statistik. Luonnonmukaisen tuotannon satotilasto. https://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_18%20Luomusatotilasto/01_Luomusato.px/table/tableViewLayout1/?rxid=0a81d509-d552-4e66-ae57-2067c0c1486a
- Pehu, T., Kiviharju E., Rusanen M., Kantanen J. och Heinimaa P. 2018: Finlands nationella genresursprogram för jord- och skogsbruk samt fiskerihushållning. (På finska, svensk resumé.) Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 2018:11a. 160 s.
- Ramsa-alueet (webbsida) 2019: https://www.ym.fi/fi-FI/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus/Luonnonsuojelualueet/Ramsaralueet, Publicerad 14.2.2017 klo 16.14, uppdaterad 14.2.2017 kl. 16.12
- Livsmedelsverket IACS-registret.
- Livsmedelsverket: <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/luomutilat/tilastot/luomu-2019ep.pdf>
- Livsmedelsverket 2019: <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/luomumaatilat/tilastot-ja-tietohaut/>
- Salminen & Kekäläinen 2000: Perinnemaisemien hoitotyöryhmän mietintö 2000. Perinnebiotooppien hoito Suomessa. Suomen ympäristö 443
- Schulman, A., Alanen, A., Hægström, C.-A., Huhta, A.-P., Jantunen, J., Kekäläinen, H., Lehtomaa, L., Pykälä, J., & Vainio, M. 2008. Perinnebiotoopit. Publ: Raunio, A. Schulman, A. & Kontula, T. (red.). 2008. Suomen luontotyypin uhanalaisuus – Osa I: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Finlands miljöcentral, Helsingfors. Miljön i Finland 8/2008 S. 149–174.
- Miljöministeriet 1995: Statsrådets principbeslut om landskapsområden och utvecklingen av landskapsvården Dnr 1/500/95. (På finska.)
- Miljöförvaltningens gemensamma webbtjänst 2019: <https://www.ymparisto.fi/paivaperhosseuranta>. Publicerad 10.6.2013 kl. 11.52, uppdaterad 15.6.2020 kl. 8.27
- Miljöförvaltningens gemensamma webbtjänst 2019: Nationellt värdefulla landskapsområden Publicerad 24.7.2013 kl. 12.06, uppdaterad 15.5.2018 kl. 9.53
- Ympäristökorvaukset (webbdokument) 2019: <https://www.maaseutu.fi/globalassets/vuosikertomukset/tietosivut-2018/10.1.-ymparistokorvaukset.pdf>